

פרשת נצבים-וילך תשע"א כל ישראל ערבין זה לזה

רש"י

וכשלו איש באחיו - כשירוצו לנוס, יכשלו זה בזה, כי יבהלו לרוץ: כמפני חרב - כאילו בורחים מלפני הורגים, שיהא בלבבם פחד וכל שעה סבורים שאדם רודפם. ומדרשו וכשלו איש באחיו, זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה:

ויקרא פרק כו פסוק לז

יְכַשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו כְּמַפְנֵי חֶרֶב וְרָדְף אִין וְלֹא תִהְיֶה לְכֶם תִּקְוָמָה לִפְנֵי אֲבִיבֵיכֶם:

יחזקאל פרק לג פסוק ח

בְּאֲמָרֵי לְרַשָּׁע רַשָּׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא דַבַּרְתָּ לְהִזְהִיר רַשָּׁע מִדַּרְכּוֹ הוּא רַשָּׁע בְּעוֹנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיַּדְךָ אֲבָקֶשׁ:

תנא דבי אליהו רבה פרק יא

מי הרג את כל אלה הוי אומר לא הרג אותן אלא פנחס שהיה סיפק בידו למחות ולא מיחה וגם היה לו להתיר את נדרו ליפתח ולא התיר, ולא פנחס בלבד אלא כל מי שסיפק בידו למחות ולא מוחה להחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו שנאמר (יחזקאל ג לג) ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם וגוי באמרי לרשע (נ"י כי אתה הזהרת רשע לפי שכל וכו') מות תמות ולא הזהרתו וגוי הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש וגוי לפי שכל ישראל ערבים זה לזה. ולמה הן דומים לספינה שנקרע בה בית א' אין אומרים נקרע בה בית א' אלא כל הספינה נקרעה כלה כך הם ישראל שנאמר (יהושע כב) הלא עכב בן זרח מעל מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף והוא איש א' לא גוע בעונו.

יהושע פרק ז

(א) וַיַּמְעֵלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַל בְּחָרְם וַיִּקְחוּ עִכּוֹן בְּרָמִי בֶן זַבְדִּי בֶן זָרַח לְמֹטָה יְהוּדָה מִן הַחֲרָם וַיַּחַר אֹף יִקְנֹק בְּבִנְיָן יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אַנְשִׁים מִירִיחוֹ הֵעִי אֶשֶׁר עִם בֵּית אֲנֹן מִקְדָּם לְבֵית אֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עָלוּ וְרַגְלוּ אֶת הָאֲרֶז וַיַּעֲלוּ הָאַנְשִׁים וַיַּרְגְּלוּ אֶת הָעֵץ: (ג) וַיִּשְׁבוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל יַעַל כָּל הָעָם כְּאֶלְפִים אִישׁ אוֹ כְּשִׁלְשֵׁת אֶלְפִים אִישׁ יַעֲלוּ וַיִּכּוּ אֶת הָעֵץ אֶל תַּיְגֵּעַ שְׁמָה אֶת כָּל הָעָם כִּי מַעֵט הָמָה: (ד) וַיַּעֲלוּ מִן הָעָם שְׁמָה כְּשִׁלְשֵׁת אֶלְפִים אִישׁ וַיִּנְסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעֵץ: (ה) וַיִּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעֵץ כְּשִׁלְשֵׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד הַשְּׂבָרִים וַיִּכּוּם בְּמוֹרֶךְ וַיִּמְסוּ לִבָּב הָעָם וַיְהִי לָמִים: (ו) וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׁמְלָתוֹ וַיִּפֹּל עַל פְּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אַרְוֹן יִקְנֹק עַד הָעָרֶב הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עִפְרָן עַל רֹאשׁוֹ: (ז) וַיֹּאמְרוּ יְהוֹשֻׁעַ אֵתָה אֲדֹנָי יִקְנֹק לָמָּה הִעֲבַרְתָּ הָעֵבֶר אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הַיַּרְדֵּן לְתַת אֶתְנֹן בְּיַד הָאֲמֹרִי לְהִאֲבִידֵנוּ וְלוֹ הוֹאֲלֵנוּ וְנִשָּׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: (ח) בֵּי אֲדֹנָי מָה אֲמַר אַחֲרַי אֲשֶׁר הִפַּךְ יִשְׂרָאֵל עַרְף לִפְנֵי אֲבִיבֵי: (ט) וַיִּשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכָל יִשְׂבֵי הָאֲרֶז וְנִסְבּוּ עֲלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאֲרֶז וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל: ס (י) וַיֹּאמְרוּ יִקְנֹק אֶל יְהוֹשֻׁעַ קָם לָךְ לָמָּה זֶה אַתָּה נֹפֵל עַל פְּנֶיךָ: (יא) חֲטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתֵי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן הַחֲרָם וְגַם נִגְבּוּ וְגַם כָּחֲשׂוּ וְגַם שָׂמוּ בַכְלֵיהֶם: (יב) וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אֲבִיבֵיהֶם עַרְף יִפְנוּ לִפְנֵי אֲבִיבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחָרָם לֹא אוֹסִיף לְהִיּוֹת עִמָּכֶם אִם לֹא תִשְׁמַדְדוּ הַחֲרָם מִקְרַבְכֶם: (יג) קָם קִדְשׁ אֶת הָעָם וְאֲמַרְתָּ הַתְּקַדְּשׁוּ לְמַחֵר כִּי כֹה אָמַר יִקְנֹק אֵלֵהִי יִשְׂרָאֵל חָרָם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֲבִיבֵיךָ עַד הַסִּירְכֶם הַחֲרָם מִקְרַבְכֶם:

דברים פרק כט

(יד) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פִּה עֲמָנוּ עִמָּד הַיּוֹם לִפְנֵי
 יִקְנֶךָ אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פִּה עֲמָנוּ הַיּוֹם : ...
 (כח) הַנְּסֻתְרֹת לִיקְנֶךָ אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלַת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ
 עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת :

רש"י
 (יד) **ואת אשר איננו פה** - ואף עם דורות העתידים
 להיות : (כח) **הנסתרות לה' אלהינו** - ואם תאמרו
 מה בידינו לעשות, אתה מעניש את הרבים על
 הרהורי היחיד, שנאמר (פסוק יז) פן יש בכס איש
 וגו', ואחר כך (פסוק כא) וראו את מכות הארץ

ההיא, והלא אין אדם יודע טמונותיו של חברו, אין אני מעניש אתכם על הנסתרות, שהן לה' אלהינו
 והוא יפרע מאותו יחיד, אבל הנגלות, לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם יענשו את
 הרבים. נקוד על לנו ולבנינו, לדרוש, שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו
 עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה :

פי' המלבי"ם לפסוק יד

עפ"י הפשט קאי על פסוק דלעיל והוה כאלו אמר בסוף פסוק
 הוה אנכי כורת את הברית וגו', ומובן שלא יתכן כריתת
 ברית עם אשר איננו פה. לכן בהכרח שאשר איננו פה
 המה שיב או מיוצאי חלציהם של אלו אשר ישנו פה ועמהם
 כרת הברית. והמה קבלו גם על זרעם ועל כל הנלוים, עד"ה
 (אסתר ט כז) קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל
 כל הנלוים עליהם. ומה שאמר ולא אתכם לבדכם וגו'
 דמשמע שגם עם אחרים הוא כורת את הברית, פי' לא אתכם
 לבדכם בשביל עצמכם, רק אתכם גם בעד אשר איננו פה
 שהם דורות הבאים. והמפרשים האריכו בהבנת הדבר איכזה
 יוכלו האבות לקבל חוב על זרעם, הלא עיקר האדם הוא
 הנפש ואין שום התקשרות בין נפש האב עם נפשות יוצאי
 חלציו, לכן הוכרחנו להאריך מעט להסביר קבלת התורה
 שקבלו האבות גם בעד דורות הבאים עפ"י כמה טעמים :
 א) מעקרי אמונתנו שהנפשות המה הנשמות חיים וקיימים
 בגנוי מדומים קודם שיבואו לגוף האדם, וגם אחרי מות
 האדם ישארו לנצח אם לא עשו בהיותם בגוף דבר שע"י
 תכרת מארץ החיים, וכל הנשמות העתידות להיות בגופי
 בני"י היו במעמד ברית הר חורב ובברית ערבות מואב, וקבלו
 להיות שומרים התורה, ואף שאין הנשמה יכולה לקיים
 התורה מבלעדי הגוף אבל הלא אבות הגופים שהיו אז קבלו
 והתחייבו עליהם, וידוע שאף גם בעץ השדה ובזרע האדמה
 יש בכחו כל מה שיצמח ויתגדל מהם עד סוף כל העולם.
 ומכ"ש שיש בכח האדם כל תולדותיו העתידים לצאת ממנו,
 והאבות יכלו לקבל חיוב על הכח הזה העצור בהם, מפני
 שכל טענת האומרים שלא יוכל לקבל על דורות הבאים הוא
 מפני שאין התקשרות לנפש האב עם נפשות יוצאי חלציו,
 ואין לו שייכות רק בהגופים, ואחרי שהנפשות קבלו עליהם
 לקיים, לזה יצורף גם קבלת האבות על הגופים, שיש לו
 שייכות בהם ע"י כחות הנעצרים בהם עד סוף כל הדורות.

שפת אמת לפרשת נצבים [שנת תרל"ו]

במדרש תנחומא כולכם. כולכם ערבים זה
 בזה צדיק א' בכס בזכותו כולכם עומדין כו'.
 פי' כפי מה שמכניס אדם עצמו בזה הערבות
 לקבל כ"א על עצמו עונש כללות ישראל. עי"ז
 זוכין ג"כ לעמוד בזכות זה הצדיק שזה בא
 בזכות הערבות. ובאמת סטרא דקדושה
 נקודה קטנה כוללת הכל כי אין הפרש בין רב
 למעט. לכן אם יש צדיק א' לפני השי"ת
 ניתקן עי"י הכל. אך שצריכין להכניס עצמו
 בכלל ישראל עי"י הערבות ועי"ז יש לנו חלק
 במעשה הצדיק. לכן אמר הכתוב כי זה הרשע
 שמוציא עצמו מהכלל עליו חל העונשין אבל
 כלל בני"י לא יכלו ח"ו. ומאוד צריכין לעשות
 כל המצות ומעש"ט בכלל בני"י. וגם צריכין
 לידע כי גם כל הדורות שלאחרינו הכל תלוי
 במעשינו. לכן נאמר לא אתכם בלבדכם כו'
 וקשה למה אמר להם זה. רק כדי שידעו כי
 בקבלת הברית שהם מקבלין עי"ז מזכין לכל
 הדורות הבאים. וכן הוא גם עתה בכל
 מעש"ט שבישראל :

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.